

Документально підтверджуємо правомірність внесення змін до договору та враховуємо особливості його укладання

Комітет з конкурсних торгів зазвичай видихає з полегшенням після завершення процедури закупівлі та реєстрації бюджетного зобов'язання в органах Держказначейства. Проте навіть упродовж виконання договору про закупівлю в замовників здебільшого виникає низка запитань, які ми в даній статті будемо розглядати одне за одним, а окрему увагу приділимо підставам для внесення змін до договору та належному документальному обґрунтуванню цих підстав.

Гранична межа для укладення договору без проведення процедури закупівлі при роботі з різними групами платників податків

Згідно з частиною 1 статті 2 Закону України «Про здійснення державних закупівель» (далі — Закон, Закон про держзакупівлі), цей Закон застосовується до всіх замовників та закупівель товарів, робіт і послуг, за умови, що вартість предмета закупівлі **(без урахування податку на додану вартість)**, товару (товарів), послуги (послуг) дорівнює або перевищує 100 тисяч гривень, а робіт — 1 мільйон гривень. Т

обто в разі якщо учасник є платником податку на додану вартість, то закупівля товару або послуги в нього може бути здійснена на суму до 119 999,99 грн включно, а робіт — до 1 119 999,99 грн включно без проведення передбачених Законом процедур закупівель.

Якщо ж учасник не є платником ПДВ, то така межа договору на закупівлю товару чи послуги буде становити 99 999,99 грн, а робіт — 999 999,00 грн.

Разом із цим виникає запитання: як правильно рахувати таку вартісну межу, якщо протягом року договори на незначні суми з одного предмета закупівлі уклалися як з платником ПДВ, так і, приміром, з постачальником, що є платником єдиного податку?

Тож на прикладі закупівлі товару варто наголосити, що в разі якщо загальна вартість договорів з одного предмета закупівлі буде дорівнювати або перевищувати 100 тисяч гривень, але при цьому не всі договори були укладені з платниками ПДВ або на товар, який загалом не обкладається податком на додану вартість, то такі дії будуть розцінені як порушення імперативної норми частини 5 статті 2 Закону, в якій зазначено: забороняється укладення договорів, які передбачають оплату замовником товарів, робіт і послуг до/без проведення процедур, визначених цим Законом. **Замовник не має права ділити предмет закупівлі на частини з метою уникнення проведення процедури відкритих торгів або застосування цього Закону.**

Отже, якщо декілька договорів протягом року укладено і з учасниками-платниками, і з учасниками-неплатниками ПДВ, то загальна сума цих договорів не може перевищувати 99 999,99 грн.

Окремо варто наголосити, що відповідно до частини 3 статті 2 Закону України «Про особливості здійснення закупівель в окремих сферах господарської діяльності» (далі — Закон про особливості) дія цього Закону поширюється на закупівлі замовниками товарів, робіт і послуг для здійснення ними діяльності у сферах, визначених статтею 2 Закону про особливості, які:

повністю або частково здійснюються за рахунок бюджетних коштів за умови, що вартість закупівлі товару (товарів), послуги (послуг) дорівнює або перевищує 100 тисяч гривень, а робіт — дорівнює або перевищує 1 мільйон гривень;

здійснюються за рахунок власних коштів за умови, що вартість закупівлі товару (товарів), послуги (послуг) дорівнює або перевищує 1 мільйон гривень, а робіт — 5 мільйонів гривень.

При цьому у вищезазначеній нормі (на відміну від Закону про держзакупівлі) не зазначено, що такі суми визначаються без урахування податку на додану вартість. Отже, замовник їх має застосовувати як граничні межі для здійснення закупівлі з урахуванням ПДВ.

Реєстрація договору в межах бюджетного фінансування

У разі якщо замовник є розпорядником бюджетних коштів, то за результатами укладення договору про закупівлю, який повністю або частково фінансується з державного або місцевих бюджетів, замовник зобов'язаний протягом 7 робочих днів зареєструвати взяте договірне зобов'язання в органі Держказначейства, в якому такий замовник обслуговується.

Відповідно до частин 1, 2 статті 48 Бюджетного кодексу України **розпорядники бюджетних коштів беруть бюджетні зобов'язання та здійснюють платежі тільки в межах бюджетних асигнувань**, установлених кошторисами, враховуючи необхідність виконання бюджетних зобов'язань минулих років, узятих на облік органами, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів; щодо завдань (проектів) Національної програми інформатизації — після їх погодження з Генеральним державним замовником Національної програми інформатизації. **Розпорядники бюджетних коштів беруть бюджетні зобов'язання за спеціальним фондом бюджету виключно в межах відповідних фактичних надходжень спеціального фонду бюджету** (з дотриманням вимог частини другої статті 57 цього Кодексу).

Отже, враховуючи вищезазначене, **замовник не може зареєструвати договір про закупівлю, ціна якого перевищує суму бюджетних фінансувань за відповідною**

статтю видатків.

Попередня оплата за договорами не правило, а скоріш виключення

Окрім цього, відповідно до частини 1 статті 49 Бюджетного кодексу України **розпорядник бюджетних коштів після отримання товарів, робіт і послуг** відповідно до умов узятого бюджетного зобов'язання приймає рішення про їх оплату та надає доручення на здійснення платежу органу, що здійснює казначейське обслуговування бюджетних коштів, якщо інше не передбачено бюджетним законодавством, визначеним пунктом 5 частини першої статті 4 цього Кодексу.

Попередня оплата в договорах про закупівлю може бути передбачена лише у відповідності до постанови Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2014 р. № 117 «Про здійснення попередньої оплати товарів, робіт і послуг, що закуповуються за бюджетні кошти», з повним текстом якої та змінами до неї ви можете ознайомитися в журналі «Радник в сфері державних закупівель» № 6 (33) за червень 2014 року на сторінках 32-33 та № 1 (40) за січень 2015 року на сторінці 35.

При цьому така попередня оплата може бути передбачена в договорі лише відповідно до належним чином оформленого рішення головного розпорядника бюджетних коштів.

Істотних умов договору не оминати

Згідно з пунктом 7 частини другої статті 22 Закону, документація конкурсних торгів повинна містити проект договору або основні умови, які обов'язково будуть включені до договору про закупівлю.

Пункти 2, 3 статті 180 Господарського кодексу України визначають, що господарський договір вважається укладеним, якщо між сторонами в передбачених Законом порядку та формі досягнуто згоди щодо всіх його істотних умов. Істотними є умови, визнані такими за Законом чи необхідні для договорів даного виду, а також умови, щодо яких на вимогу однієї зі сторін повинна бути досягнута згода. При укладенні господарського договору **сторони зобов'язані в будь-якому разі погодити предмет, ціну та строк дії договору.**

Таким чином, замовник умовами документації конкурсних торгів, кваліфікаційної документації або запиту цінових пропозицій (далі узагальнено — документація) може визначити перелік істотних для даної закупівлі умов договору, а учасник має звертатися до замовника з проханням внести зміни до документації або погодитися з переліком таким умов.

При цьому, враховуючи однозначну та широку практику перевірок контролюючими органами, варто зауважити, що укладення договору, до якого не будуть включені всі

істотні умови, зазначені замовником у документації, є значним порушенням, що може спричинити винесення припису, яким замовника зобов'язують усунути порушення, у тому числі шляхом розірвання договору.

Строк дії пропозиції не впливає на строк та умови договору

Часто виникає запитання стосовно того, чи мають право замовники та учасники вносити зміни до договору впродовж строку дії пропозиції, якщо учасник визначив ціну та зазначив, що строк дії його пропозиції становить, приміром, 90 календарних днів.

У відповідності до пункту 25 частини 1 статті 1 Закону строк дії пропозиції конкурсних торгів або цінової пропозиції — установлений замовником у документації конкурсних торгів або запиті цінових пропозицій строк, протягом якого учасник не має права змінювати свою пропозицію конкурсних торгів або цінову пропозицію.

При цьому пунктом 10 частини 2 статті 22 Закону визначено, що замовник у документації повинен визначити строк, протягом якого пропозиції конкурсних торгів вважаються дійсними, але не менше ніж 90 днів з дати розкриття пропозицій конкурсних торгів.

Згідно з частиною 2 статті 36 Закону, у запиті обов'язково зазначається строк дії цінових пропозицій, але не менше ніж 120 днів.

Частиною 5 статті 40 Закону зазначено: умови договору про закупівлю не повинні відрізнятися від змісту пропозиції конкурсних торгів або цінової пропозиції (у тому числі ціни за одиницю товару) переможця процедури закупівлі. Істотні умови договору про закупівлю не можуть змінюватися після його підписання до виконання зобов'язань сторонами в повному обсязі, крім випадків, вичерпний перелік яких надано в цій нормі (про перелік ми поговоримо далі в цій статті).

Отже, у разі наявності та на підставі випадку, чітко передбаченого вичерпним переліком частини 5 статті 40 Закону, **сторони можуть внести зміни до договору про закупівлю, а за окремих випадків (якщо зміни вносяться на підставі пунктів 6 та 7 частини 5 статті 40 Закону) ціна договору за результатами внесених змін може не відповідати загальній вартості пропозиції** конкурсних торгів учасника-переможця, з яким підписано договір про закупівлю.

Окрім цього, після підписання договору про закупівлю сторони вступають в цивільно-правові та/або господарські відносини, що регулюються нормами Цивільного та Господарського кодексів України, з урахуванням особливостей, визначених Законом.

Договір про закупівлю не регулює попередні взаємовідносини

Частиною 3 статті 631 Цивільного кодексу України визначено, що сторони можуть встановити, що умови договору застосовуються до відносин між ними, які виникли до його

укладення.

Зважаючи на таку норму, окремі замовники укладають договір про закупівлю та розпочинають його виконання, разом із цим приймають рішення про початок процедури закупівлі, за результатами якої буде укладено договір згідно з вищезазначеною нормою ЦКУ. Така практика існує при здійсненні закупівель у монополістів, договори з якими завжди укладають за результатами проведення переговорної процедури закупівлі.

Проте така позиція замовників є невиправдано ризикованою, оскільки частиною 5 статті 2 Закону встановлено заборону укладення договорів, які передбачають оплату замовником товарів, робіт і послуг до/без проведення процедур, визначених цим Законом.

При цьому, згідно з абзацом 2 частини 3 статті 39 Закону, замовник має право укласти договір про закупівлю за результатами застосування переговорної процедури закупівлі у встановлений строк.

А тому такі дії контролюючі органи розцінять як порушення, а залежно від збитків, завданих розпорядникові коштів, відповідальність може бути визначена залежно від того, за якою статтею Кодексу про адміністративні правопорушення України або Кримінального кодексу України буде кваліфіковано дане правопорушення або злочин.

Укладення договорів за типовими формами та на загальних умовах

Слід також зауважити, що існує категорія договорів, істотні умови щодо яких визначені нормативноправовими актами, а отже, не повинні їм суперечити. Приміром, постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.2005 року № 668 затверджено Загальні умови укладення та виконання договорів підряду в капітальному будівництві.

Також варто зазначити, що на даний час існують типові договори на закупівлю окремих товарів або послуг, у тому числі:

Типовий договір про надання послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 20 травня 2009 р. № 529;

Типовий договір на постачання природного газу за регульованим тарифом, затверджений постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, від 22 січня 2015 року № 35;

Типовий договір на транспортування природного газу магістральними трубопроводами, затверджений постановою Національної комісії регулювання електроенергетики України від 22.09.2011 № 1579;

Типовий договір на розподіл природного газу, затверджений постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, від 22 січня 2015 року № 33;

Типовий договір про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21 липня 2005 р. № 630;

Типовий договір про постачання електричної енергії, затверджений постановою Національної комісії з питань регулювання електроенергетики України від 31.07.1996 № 28.

З огляду на те, що зазначені договори є типовими, **сторони при їх укладенні не можуть відступати від змісту типового договору, але мають право конкретизувати його умови.** Проте учасники, які є постачальниками вказаних вище товарів та послуг, у більшості випадків пропонують замовникам договори і відмовляють останнім у включенні до них умов, які пропонують замовники.

Документально підтверджуємо наявність підстав для внесення змін до договору

Отже, частина 5 статті 40 Закону передбачає вичерпний перелік підстав, згідно з якими замовник та учасник можуть внести зміни до істотних умов договору про закупівлю. Тобто в разі якщо в проекті договору, який затверджувався умовами документації, не було визначено реквізити сторін, права та обов'язки сторін, порядок відповідальності тощо, то сторони можуть вносити зміни до таких умов без жодних документально обґрунтованих підстав, а лише за взаємною згодою сторін.

Проте окремо слід зупинитися на кожній з підстав, які дають право внести зміни до істотних умов договору, та на документах, що можуть вичерпно обґрунтувати наявність такої підстави.

Зменшення обсягів закупівлі, зокрема з урахуванням фактичного обсягу видатків замовника:

підтвердженням правомірності застосування даного пункту є відповідні бухгалтерські документи, з яких випливає факт, що на дані видатки було зменшено фінансування. Зокрема, таким документом може бути: кошторис, тимчасовий кошторис, фінансовий план, план асигнувань, план використання бюджетних коштів. У такому разі замовник задля уникнення розірвання договору має право зменшити кількість закупаваного товару, роботи чи послуги, вартість яких за результатами

внесених змін буде відповідати наявному фінансуванню.

Разом із цим застосувати дану підставу неможливо в разі закупівлі однієї одиниці відповідного товару (наприклад, автомобіля) або неможливості зменшити обсяг закупаюваної роботи.

Зміна ціни за одиницю товару не більше ніж на 10 відсотків у разі коливання ціни такого товару на ринку за умови, що зазначена зміна не призведе до збільшення суми, визначеної в договорі:

необхідно відзначити, що даний пункт не може бути застосований до договорів на закупівлю робіт і послуг. Слід також наголосити, що внесені зміни до ціни за одиницю товару не можуть призвести до збільшення суми, визначеної в договорі, що закономірно призведе до пропорційного зменшення кількості закупаюваного товару. Отже, аналогічно попередньому пункту означає неможливість застосування даного пункту до договору, предметом якого є закупівля однієї одиниці товару.

У разі якщо предмет договору включає в себе декілька позицій товару, то ця норма може застосовуватися щодо окремої позиції товару.

Стосовно межі «не більше ніж 10 відсотків» часто виникає запитання: як саме має визначатися така сума від ціни за одиницю товару? На це запитання відповідь дано в роз'ясненні Мінекономрозвитку від 16.04.2014: **сторони можуть внести такі зміни декілька разів до договору** про закупівлю залежно від коливання ціни такого товару на ринку. При цьому в разі коливання ціни товару на ринку кожна зміна ціни за одиницю такого товару не може перевищувати 10 відсотків визначеної в договорі про закупівлю ціни за одиницю товару з урахуванням змін, унесених до нього (за наявності), та за умови, що зазначена зміна не призведе до збільшення суми, визначеної в такому договорі. Разом з тим внесення таких змін до договору про закупівлю повинно бути обґрунтованим та документально підтвердженим.

Незважаючи на те, що вказане роз'яснення Мінекономрозвитку було надане відповідно до Закону України «Про здійснення державних закупівель» від 01.06.2010 № 2289-VI, це роз'яснення є актуальним і на даний час, оскільки норми п. 2 частини 5 статті 40 Закону від 01.06.2010 № 2289-VI і Закону від 10.04.2014 № 1197-VII є однаковими. **Детально з повним текстом цього роз'яснення та коментарями до нього ви можете ознайомитися в журналі «Радник в сфері державних закупівель» № 5 (32) за травень 2014 року на сторінці 30.**

У нормі вище наведеного роз'яснення вказано, що зміни до договору про закупівлю повинні бути обґрунтованими та документально підтвердженими. Тож давайте зупинимось на тому, який орган може підтвердити факт зміни ціни певного товару на

ринку.

Залежно від того, хто отримуватиме (замовник чи учасник) **довідку про середній рівень цін на ринку, її можуть надати, в тому числі, такі установи:**

Торгово-промислова палата України (або її регіональний підрозділ);

Головне управління статистики (або органи статистики у відповідному регіоні);

ДП «Держзовнішінформ»;

ДП «Зовнішторгвидав України».

Детальніше про особливості отримання довідки в кожній з вищеназваних установ ви можете прочитати в журналі «Радник в сфері державних закупівель» № 2 (29) за лютий 2014 року на сторінках 10–13.

Покращення якості предмета закупівлі за умови, що таке покращення не призведе до збільшення суми, визначеної в договорі:

відповідно до частини 1 статті 268 Господарського кодексу України якість товарів, що поставляються, повинна відповідати стандартам, технічним умовам, іншій технічній документації, яка встановлює вимоги до їх якості, або зразкам (еталонам), якщо сторони не визначають у договорі більш високі вимоги до якості товарів.

Положеннями ДСТУ «Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів» визначено, що замовники вимагають продукцію, характеристики якої задовольняють їхні потреби та очікування. Ці потреби та очікування оформляють у формі технічних умов на продукцію і загалом називають вимогами замовників.

Отже, якщо в період дії договору виникає ситуація, що виключає можливість поставки учасником за куповуваного товару, надання послуги чи виконання роботи, то **сторони можуть внести зміни до договору та передбачити заміну такого товару на аналогічний, але вищої якості.**

Як приклад варто згадати, що цей пункт застосовувався абсолютною більшістю замовників у зв'язку з набранням чинності ДСТУ 4063-2001 «Бензини автомобільні. Технічні умови», які з метою подальшого виконання договору, предметом якого була закупівля бензину марки А-76, внесли зміни до договору, замінивши марку А-76 на А-80.

У разі прийняття рішення про застосування цього пункту (як підставу для внесення змін

до договору) замовник для підтвердження рішення може отримати самостійно або вимагати від учасника:

лист виробника товару, якщо відбувається заміна одного товару на інший у межах марок одного виробника;

експертний висновок у разі, якщо виробник не може підтвердити факт вищої якості продукції, що планується поставити, порівняно з товаром, що поставлявся раніше.

Детальніше про покращення якості предмета закупівлі ви можете прочитати в журналі «Радник в сфері державних закупівель» № 11 (26) за листопад 2013 року на стор. 24-25.

Продовження строку дії договору та виконання зобов'язань щодо передання товару, виконання робіт, надання послуг у разі виникнення документально підтверджених об'єктивних обставин, що спричинили таке продовження, у тому числі непереборної сили, затримки фінансування витрат замовника за умови, що такі зміни не призведуть до збільшення суми, визначеної в договорі:

даний пункт норми Закону дає замовникам підставу для продовження строку дії договору без зміни ціни такого договору. Для цього замовник повинен документально підтвердити одну з таких підстав:

наявність непереборної сили та інших об'єктивних обставин, що спричинили таке продовження;

затримка фінансування витрат замовника.

Якщо замовник застосовує першу підставу, то він повинен отримати підтвердження факту настання відповідних форс-мажорних, надзвичайних чи інших об'єктивних непередбачених обставин. На сьогодні в Україні діє єдиний порядок засвідчення форс-мажорних обставин у системі Торгово-промислової палати України (далі — ТПП). Тож **у разі необхідності засвідчення таких надзвичайних та невідворотних обставини замовник має звернутися до ТПП або її регіональних палат із запитом на підтвердження форс-мажору.** Детальніше з порядком подання такої заяви та про особливості отримання такого підтвердження читайте в журналі «Радник в сфері державних закупівель» № 2 (41) за лютий 2014 року на сторінках 33-35.

Якщо замовник планує застосовувати дану підставу у зв'язку із затримкою фінансування, то він повинен надати відповідні бухгалтерські документи, які доводять, що протягом визначеного умовами строку дії договору не було можливості здійснити повне або часткове фінансування предмета такого договору. У тому числі таким документом може бути: **кошторис, тимчасовий кошторис, фінансовий план, план асигнувань, план використання бюджетних коштів.**

Узгоджена зміна ціни в бік зменшення [без зміни кількості (обсягу) та якості товарів, робіт і послуг]:

найчастіше на сьогодні така підстава застосовується, якщо предметом закупівлі є певний сезонний харчовий продукт. Приміром, наприкінці року, за результатами проведеної конкурентної процедури закупівлі, замовник уклав договір з учасником на закупівлю певного виду овочів. Якщо замовник серед вимог документації не передбачив можливості визначення учасником загального розрахунку вартості пропозиції із зазначенням вартості такого предмета за кожен місяць, що було б правомірно, то учасник надасть розрахунок необхідної кількості такого предмета за ціною на дату підготовки пропозиції.

Тож упродовж строку дії договору замовник невідворотно зіштовхнеться із тим, що середньостатистична ціна за куповуваного товару влітку значно нижча. Саме в такому випадку замовник може застосувати даний пункт норми Закону як підставу для внесення змін до договору шляхом зменшення ціни до ринкової.

Проте варто зауважити, що після внесення таких змін замовник у результаті сезонного зростання цін на такий товар зможе підвищити їх до необхідного рівня, лише застосовуючи підставу, передбачену іншим пунктом частини 5 статті 40 Закону.

Така позиція визначена в роз'ясненні Мінекономрозвитку № 3302-05/29469-07 від 26.08.2014, з повним текстом якого ви можете ознайомитися в журналі «Радник в сфері державних закупівель» № 10 (37) за жовтень 2014 року на сторінці 32. Окрім цього, у даному роз'ясненні зазначено, що **Законом не передбачено механізм підвищення ціни предмета закупівлі до рівня акцептованої пропозиції учасника-переможця** процедури закупівлі, а саме: якщо замовником було застосовано частину п'яту статті 40 Закону, тобто укладено додатковий договір до договору про закупівлю в частині узгодженого зменшення сторонами ціни договору про закупівлю.

Зміна ціни у зв'язку зі зміною ставок податків і зборів пропорційно до змін таких ставок:

зазначена підстава для внесення змін до договору є найбільш простою в застосуванні. Замовникові та учасникові достатньо узгодити необхідність внесення

таких змін, уклавши додаткову угоду, в якій треба зазначити посилання на відповідну норму Податкового кодексу України чи рішення органу місцевого самоврядування або органу виконавчої влади, яким визначено нову ставку податку чи збору.

На підставі даного пункту замовник має змогу змінити не лише ціну за одиницю товару, а й загальну ціну договору як у бік зменшення, так і в бік збільшення, залежно від зміни ставок податків або зборів та пропорційно до зміни ставок податків або зборів.

Зміна встановленого згідно із законодавством органами державної статистики індексу інфляції; зміна курсу іноземної валюти у разі встановлення в договорі про закупівлю порядку зміни ціни залежно від зміни такого курсу; зміна біржових котирувань, регульованих цін (тарифів) і нормативів, які застосовуються в договорі про закупівлю:

у зв'язку з тим, що зміни у вищезазначених випадках можуть відбуватися як у бік збільшення, так і в бік зменшення, ціна договору про закупівлю може змінюватися залежно від таких змін. Така позиція визначена в роз'ясненні Мінекономрозвитку № 3302-05/46114-06 від 27.12.2013.

Для правомірної зміни ціни договору замовник або учасник, посилаючись на індекс інфляції, мають отримати офіційне підтвердження від Державної служби статистики або її управління у відповідній області або місті Києві.

Окремо слід звернути увагу на порядок перерахунку ціни на підставі зростання індексу інфляції. Індекс споживчих цін обчислюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики, і не пізніше 10-го числа місяця, що настає за звітним, публікується в офіційних періодичних виданнях (зокрема в газеті «Урядовий кур'єр»). Ці показники, повідомлені засобами масової інформації з посиланням на Держкомстат України, є офіційними та можуть використовуватися для проведення перерахунків грошових сум.

Для того аби зрозуміти порядок перерахунку ціни за індексом інфляції, пропонуємо ознайомитися з прикладом, який зазначений нижче. Для розрахунку взято договір на суму 200 тисяч гривень, який діяв протягом січня та лютого і продовжує діяти в подальшому, тож перерахунок індексу інфляції має бути здійснено за період від дати укладення договору до дати підписання додаткової угоди про зміну ціни договору про закупівлю на підставі пункту 7 частини 5 статті 40 Закону (див. Приклад 1).

Приклад 1

Сума договору — 200 000,00 грн.
Офіційний індекс інфляції в січні 2015 року — 103,1 %.
Офіційний індекс інфляції в лютому 2015 року — 105,3 %.

Покроковий розрахунок інфляційного збільшення ціни договору:

1. Розраховуємо коефіцієнт інфляції за січень: $103,1 / 100 = 1,031$.
2. Розраховуємо коефіцієнт інфляції за лютий: $105,3 / 100 = 1,053$.
3. Множимо початкову суму договору на коефіцієнти інфляції за кожен місяць дії договору та отримуємо нову ціну з урахуванням індексу інфляції: $200\ 000 \times 1,031 \times 1,053 = 217\ 128,60$ грн.

Приклад 2

Ціна 2 = (курс 2 / курс 1) × ціну 1,

де ціна 2 — ціна товару, що підлягає сплаті;

ціна 1 — ціна товару, визначена сторонами на момент укладення додаткової угоди до договору;

курс 2 — курс іноземної валюти щодо гривні на дату оплати вартості товару;

курс 1 — курс іноземної валюти щодо гривні на дату укладення договору.

При здійсненні перерахунку ціни договору сторони застосовують курс іноземної валюти, установлений Національним банком України на день внесення змін до договору

Важливо зауважити, що для можливості застосувати підставу для внесення змін до договору — зміну курсу іноземної валюти, замовник повинен попередньо, тобто до моменту укладення договору, передбачити умову договору про порядок внесення таких змін.

Тобто лише посилання в договорі про закупівлю на положення ч. 5 статті 40 Закону або посилання на пункт 7 частини 5 статті 40 Закону не дає підстави змінювати ціну договору у зв'язку зі зміною курсу іноземної валюти, оскільки для зміни ціни договору в такому випадку необхідно встановлювати в договорі про закупівлю порядок зміни ціни залежно

При повному або частковому копіюванні чи цитуванні будь-якої інформації з порталу "Радник у сфері публічних закупівель" ви зобов'язані вказувати джерело інформації (ст. 176 ККУ). Джерело:

https://radnuk.com.ua/praktyka_zakupivel/dohovir/dokumentalno-pidtvrdzhuemo-pravomirnist-vnesennia-zmin-do-dohovoru-ta-vrakhovuiemo-osoblyvosti-joho-ukladannia/

від зміни такого курсу.

Чинне законодавство не визначає порядку та/або формул внесення таких змін. Прикладом такого порядку може бути такий.

За необхідності внести зміни до договору про закупівлю у зв'язку зі зміною курсу іноземних валют сторони застосовують формулу (див. Приклад 2).

Варто наголосити, що замовник не має права вносити зміни до договору про закупівлю з метою визначення порядку зміни ціни залежно від зміни іноземної валюти, якщо в початковому договорі такого порядку передбачено не було, оскільки такі зміни будуть вважатися зміною істотних умов договору. При цьому вичерпний перелік підстав для внесення змін до істотних умов договору визначено частиною 5 статті 40 Закону.

Даний пункт частини 5 статті 40 Закону замовник може застосувати лише стосовно предмета закупівлі, який є іноземним (або його складова є іноземною).

Наприклад, якщо предметом закупівлі є робота чи послуга і якщо певний матеріал чи складова закупаються в іноземній валюті, то замовник може в документації конкурсних торгів у переліку істотних умов вказати порядок зміни ціни щодо відповідної іноземної складової предмета закупівлі залежно від зміни іноземної валюти.

Та якщо ціна інших складових предмета закупівлі не залежить від курсу іноземної валюти, то в замовника відсутні підстави змінювати ціну інших складових предмета закупівлі, застосовуючи зміну курсу іноземної валюти до ціни всього предмета закупівлі.

Окремо варто зупинитися на підставі для внесення змін до ціни договору про закупівлю у зв'язку зі зміною **регульованих цін (тарифів) і нормативів, які застосовуються в договорі про закупівлю.**

Даний пункт дає замовникові можливість правомірно внести зміни до договору, предметом якого є закупівля товару, роботи чи послуги, тарифи на які затверджуються відповідним державним органом чи органом місцевого самоврядування.

Для прикладу: при укладенні договору на закупівлю електричної енергії було зазначено ціну, тариф на яку регулюється Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики та комунальних послуг (далі — НКРЕКП). Тож у разі затвердження нового тарифу замовник та учасник можуть укласти додаткову угоду до договору, в якому як підставу для зміни ціни можуть зазначити постанову НКРЕКП, якою затверджується новий тариф на електричну енергію.

Зміна умов у зв'язку із застосуванням положень частини шостої статті 40.

Частина 6 статті 40 зазначає таку норму: дія договору про закупівлю може продовжуватися на строк, достатній для проведення процедури закупівлі на початку наступного року, в обсязі, що не перевищує 20 відсотків суми, визначеної в договорі,

укладеному в попередньому році, якщо видатки на цю мету затверджено в установленому порядку.

Згідно з частиною 1 статті 631 Цивільного кодексу України, строком договору є час, протягом якого сторони можуть здійснити свої права і виконати свої обов'язки відповідно до договору. Тобто **укласти додаткову угоду, якою буде продовжено дію договору про закупівлю, можливо в разі, коли строк його дії не закінчився.**

Отже, керуючись нормами Бюджетного, Цивільного та Господарського кодексів, наказом Міністерства фінансів України від 02.03.2012 № 309 «Про затвердження Порядку реєстрації та обліку бюджетних зобов'язань розпорядників бюджетних коштів» та іншими нормативно-правовими актами у сфері здійснення державних закупівель, для продовження строку дії договорів радимо наприкінці року, що завершується, укласти з постачальником додаткову угоду № 1 до чинного договору про закупівлю [зразок додаткової угоди наведено в журналі «Радник в сфері державних закупівель» № 1 (16) за січень 2013 року на стор. 14-15] з метою продовження строку дії договору (без посилань на фінансові зобов'язання) на термін, достатній для проведення державної закупівлі на початку року, що починається.

А вже на початку 2015 року, лише після затвердження тимчасового або постійного кошторису, потрібно укласти з учасником, з яким продовжено чинний договір про закупівлю в попередньому році, додаткову угоду № 2 до договору про закупівлю. Дана додаткова угода № 2 забезпечує реалізацію фінансування за надані постачальниками товари, роботи, послуги відповідно до положень бюджетного законодавства. У зазначеній угоді № 2 обов'язково передбачаються обсяг та сума, що не перевищують 20 відсотків, визначених у договорі, укладеному в попередньому році.

Через те, що всі додаткові угоди до договору є його невід'ємною частиною, **20 відсотків необхідно відраховувати від остаточної (кінцевої) вартості укладеного договору** про закупівлю з урахуванням змін, внесених до нього.

Норма частини 6 статті 40 Закону розповсюджується на договори про закупівлю, укладені з дотриманням вимог Закону. Тобто якщо в попередньому році замовник не укладав договори за результатами проведення відповідної процедури закупівлі, згідно із Законом, то укласти додаткову угоду на суму до 20 відсотків від його вартості він правомірно не може.

Якщо замовником було укладено декілька договорів про закупівлю за одним і тим же предметом закупівлі, то дана норма як підстава для внесення змін до договору може застосовуватись до одного з таких договорів, термін дії якого не закінчився.

У разі якщо сторона в договорі про закупівлю була замінена без правонаступництва, то нова юридична особа не має права на продовження строку дії договору на підставі частини 6 статті 40 Закону.

У даній нормі Закону зазначено, що сторони можуть продовжити строк дії договору в

обсязі, що **не перевищує 20 відсотків суми**. Тобто в разі якщо така необхідність продовження строку дії договору виникає разом з необхідністю підвищення ціни договору, то правильним порядком дій за таких обставин є спочатку укладення додаткової угоди, у якій треба внести зміни до ціни договору в порядку, передбаченому іншими пунктами частини 5 статті 40, а вже наступним кроком буде укладення додаткової угоди на продовження строку в обсязі, що не перевищує 20 відсотків суми, визначеної в договорі.

Варто зауважити, що в коментованій нормі Закону зазначено, що дія договору про закупівлю може продовжуватися на строк, достатній для проведення процедури закупівлі на початку наступного року, в обсязі, що не перевищує 20 відсотків суми, визначеної в договорі. Тобто замовник зобов'язаний після укладення додаткової угоди до договору та впродовж її виконання провести процедуру закупівлі за даним предметом закупівлі, при цьому таку процедуру потрібно провести на початку року. З огляду на те, що законодавством не визначено поняття «на початку року», умовно початком року можна вважати перший квартал. Тобто строк дії договору, за результатами внесених змін на підставі пункту 8 частини 5 статті 40, можна вказати як 31.03.2014.

Детальніше про особливості продовження дії договору на наступний рік за допомогою 20 % читайте в журналі «Радник в сфері державних закупівель» № 2 (17) за лютий 2013 року на сторінках 12-13.

І наостанок варто нагадати, що сторони можуть внести зміни до договору про закупівлю, посилаючись одночасно на декілька підстав, але кожна з таких підстав повинна бути документально обґрунтованою.

Разом із цим у разі внесення змін до договору на підставі, передбаченій пунктами 1, 2, 4, 5 та 8 частини 5 статті 40 Закону, замовник має підготувати та оприлюднити на веб-порталі повідомлення про внесення змін до договору у відповідності до вимог статті 10 Закону. Детальніше про порядок та особливості підготовки та подання такого документа на веб-портал Уповноваженого органу читайте в журналі «Радник в сфері державних закупівель» № 1 (40) за січень 2015 року на сторінках 23–26 (для замовників, які працюють з безкоштовним Веб-сервісом) або № 8 (35) за серпень 2014 року на сторінках 30–33 (для замовників, які подають документи через «Кабінет замовника»).